

Робоча програма навчальної дисципліни «Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні аспекти» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право», затвердженої рішенням Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 28.04.25 року, протокол № 5, та введеної в дію наказом ректора № 164 від 01.05.25 р.

Розробник: **Ткач Євген Вікторович**, доцент кафедри фінансів і кредиту, кандидат економічних наук, доцент

Викладач: **Ткач Євген Вікторович**, доцент кафедри фінансів і кредиту, кандидат економічних наук, доцент

Погоджено з гарантом ОП **Віолетта ХАРАБАРА**

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри **Петро НІКІФОРОВ**

Схвалено методичною радою економічного факультету

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова методичної ради **Ірина НИКИФОРАК**

Мета навчальної дисципліни: сформувати фундаментальні знання та вміння з теорії та практики фіскальної та монетарної політики, зрозуміти сутність взаємозв'язку між ними та їх впливу на функціонування економіки й зміну макроекономічного та інституційного середовища, як основи прийняття фахових рішень у сфері фінансово-господарської діяльності економічних агентів а також фінансової політики.

Пререквізити. Навчальні дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем освіти до початку роботи над курсом «Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні аспекти», - це «Глобальна економіка», «Ринок фінансових послуг», «Податковий менеджмент», «Фінансовий менеджмент», «Поведінкові фінанси». Навчальна дисципліна «Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні аспекти» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми слухається здобувачами освіти в другому семестрі першого року навчання паралельно із такими дисциплінами як «Бюджетний менеджмент», «Банківський менеджмент», «Інформаційні системи в бізнесі та бізнес аналітика». Вивчення дисципліни «Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні аспекти» є основою для засвоєння інших обов'язкових дисциплін, зокрема «Фінансовий моніторинг», а також підґрунтям для проходження виробничої практики і підготовки кваліфікаційної роботи.

Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні аспекти» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

- інтегральна компетентність:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

- загальні та фахові компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК5. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

- програмні результати навчання:

- ПР01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
- ПР03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
- ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
- ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
- ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.
- ПР13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна ф.н.	I	II	5	150	2	30	16	-	-	104	-	Екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
1	л	п	лаб.	інд	с.р.	7
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретичні засади макроекономічної політики та система макроекономічних показників					
Тема 1. Суть, цілі, стратегія та види макроекономічної політики, її вплив на сталий розвиток економіки. Мета: розглянути сутність, мету, цілі та види макроекономічної політики, а також функції органів державного управління при її реалізації.	15	2	1	-	-	12
Тема 2. Макроекономічна політика крізь призму генезису економічної науки. Мета: розглянути теоретичні основи макроекономічної політики крізь призму еволюції економічної науки та розвитку різних економічних шкіл, теорій та концепцій.	15	4	2	-	-	9
Тема 3. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва та інструмент макроекономічного аналізу. Основні	15	4	2	-	-	9

макроекономічні показники. Мета: розглянути систему національних рахунків, основні макроекономічні та макросоціальні показники, які використовуються для характеристики, аналізу та оцінки стану національної економіки.						
Тема 4. Функціонування економіки, макроекономічна та інституційна рівновага, циклічність розвитку. Мета: розглянути теоретичні засади функціонування економіки та циклічності її розвитку, а також концепції і моделі макроекономічної рівноваги та особливості інституційної рівноваги.	15	2	1	-	-	12
Разом за ЗМ1	60	12	6	-	-	42
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. «Фіскальна та монетарна політика, їх взаємозв'язок та інституційне середовище»					
Тема 5. Грошовий обіг і фінансовий ринок – монетарна сфера державного регулювання економіки. Мета: розглянути теоретичні аспекти та особливості сфери монетарного регулювання, як об'єкту на який спрямована монетарна політика, а саме: грошовий оборот, грошові відносини, грошово-кредитний ринок (валютний, фондовий, інвестиційний та ін.), процентні ставки, платіжний баланс, рівень цін (інфляція), валютний курс, валютні резерви, монетизація економіки, банківська система, сектор небанківських фінансово-кредитних установ та ін.	15	4	1	-	-	10
Тема 6. Монетарна політика центрального банку: цілі, види, інструменти, передатний механізм. Мета: розглянути теоретичні засади щодо методів монетарної політики, а також її цілі, види, інструменти та передатний (трансмісійний) механізм.	15	2	2	-	-	11
Тема 7. Державний бюджет і податкова система – фіскальна сфера державного регулювання економіки. Мета: розглянути теоретичні аспекти та особливості сфери фіскального регулювання, як об'єкту на який спрямована фіскальна політика, а саме: зведений (консолідований), державний та місцеві бюджети, їх доходна та видаткова частина, загальнодержавні та місцеві податки, рівень дефіцитності бюджету, державний борг та ін.	15	4	1	-	-	10
Тема 8. Фіскальна політика держави: цілі, види, інструменти, передатний механізм. Мета: розглянути теоретичні засади щодо методів фіскальної політики, а також її цілі, види,	15	2	2	-	-	11

інструменти та передатний (трансмісійний) механізм.						
Тема 9. Взаємозв'язок та необхідність координації монетарної і фіскальної політики: інституціональний аспект. Ретроспектива становлення та розвитку фіскальної і монетарної політики в Україні. Мета: розглянути теоретичні засади взаємозв'язку (взаємодії) монетарної та фіскальної політики, необхідність їх координації, а також особливості та ретроспективу становлення та розвитку фіскальної і монетарної політики в Україні.	15	2	2	-	-	11
Тема 10. Інституційне середовище макроекономічної політики. Вплив формальних і неформальних інституцій на сталий розвиток національної економіки. Мета: розглянути теоретичні аспекти інституційного середовища макроекономічної політики, впливу формальних та неформальних інституцій на розвиток національної економіки: інститут підприємництва (в т. ч. соціально відповідального та інноваційно активного малого бізнесу та стартап індустрії), інститут фінансових корпорацій, правової системи та громадянського суспільства, НТП, глобалізаційних процесів, інфраструктури економіки, стану навколишнього середовища (довкілля), культури, освіти, науки, релігії, ментальності, історичної пам'яті (формування національного історичного метанаративу), психологічних та емоційних детермінант поведінки, формування брэнда держави та ін.	15	4	2	-	-	9
Разом за ЗМ 2	90	18	10	-	-	62
Усього годин	150	30	16	-	-	104

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	Тема 1. Суть, цілі, стратегія та види макроекономічної політики 1. Поняття, суть, функції та стратегія макроекономічної політики. 2. Мета, основні цілі та завдання макроекономічної політики. 3. Види макроекономічної політики: фіскальна, монетарна, соціальна (політика регулювання доходів), зовнішньо-економічна (протекціонізм, фрітредерство), валютна як складова монетарної, антиінфляційна, антимонопольна, інвестиційна, інституціональна та ін. 4. Органи державного управління.
2	Тема 2. Макроекономічна політика крізь призму генезису економічної науки 1. Поняття еволюції та генезису економічної науки. 2. Основні ідеї різних економічних шкіл та теорій. Взаємозв'язок економічної теорії та економічної політики.
3	Тема 2. Макроекономічна політика крізь призму генезису економічної науки 1. Необхідність урахування основних ідей та теоретичних концепцій різних економічних

	<p>шкіл при реалізації макроекономічної політики в Україні.</p> <p>2. Нобелівські лауреати з економіки.</p>
4	<p>Тема 3. СНР як нормативна база макроекономічного рахівництва та інструмент макроекономічного аналізу. Основні макроекономічні показники</p> <p>1. Поняття макроекономічного аналізу. СНР - міжнародний стандарт оцінки і розрахунку взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих макроекономічних показників.</p> <p>2. Основні макроекономічні показники та методи їх розрахунку: ВВП, ВВП на душу населення, ВВП на основі ПКС, ВНП, ВНД, ВННД, ЧВП, НД, ОД, ДКВ, ЧЕД (Д. Тобіна та У. Нордхауза) та ін.</p>
5	<p>Тема 3. СНР як нормативна база макроекономічного рахівництва та інструмент макроекономічного аналізу. Основні макроекономічні показники</p> <p>1. Макросоціальні показники (індикатори): ІЛР, середній рівень з/п, рівень соціальних гарантій, прожитковий мінімум, модель Лоренца, функціональний та особистий розподіл НД, коефіцієнт Джині та ін.</p> <p>2. Показники сфери зайнятості: рівень зайнятості, рівень безробіття. Види, причини (класичний, кейнсіанський та інституціональний підходи) та наслідки безробіття, закон Оукена.</p> <p>3. Показники сфери цін: індекси Ласпейраса, Пааше та Фішера, індекс споживчих цін (ІСЦ), індекс-дефлятор ВВП.</p>
6	<p>Тема 4. Функціонування економіки, макроекономічна та інституційна рівновага, циклічність розвитку</p> <p>1. Макроекономічна модель кругопотоку та концепції загальної економічної рівноваги: модель Л. Вальраса, модель А. Маршалла, модель (діаграма) Ф. Еджуорта та оптимум В. Паретто, фіаско ринку та фіаско держави.</p> <p>2. Сукупний попит і сукупна пропозиція: еластичність та фактори, що їх визначають</p> <p>3. Моделі макроекономічної рівноваги: класичний, кейнсіанський, неокейнсіанський (модель Д. Хікса - Е. Хансена IS-LM), неокласичний та інституціональний підходи.</p> <p>4. Інституційна рівновага в національній економіці.</p> <p>5. Циклічність розвитку економіки: екстернальні та інтернальні теорії. Економічні (ділові) цикли Д. Кітчичина, К. Жюгляра, С. Кузнеця, М. Кондратьєва та ін.</p>
7	<p>Тема 5. Грошовий обіг і фінансовий ринок – монетарна сфера державного регулювання економіки</p> <p>1. Суб'єкти грошових відносин та модель грошового обороту.</p> <p>2. Грошова маса та її структура за агрегатами, рівень мультивалютності (доларизації) економіки.</p> <p>3. Грошова система, її еволюція та види.</p> <p>4. Рівняння Фішера та швидкість обігу грошей: класичний, кейнсіанський та інституціональний підходи.</p> <p>5. Грошово-кредитний ринок і процентна ставка як ціна грошей. Попит на гроші та фактори, що його визначають.</p> <p>6. Процес формування пропозиції грошей. Депозитний, кредитний та грошовий мультиплікатор. Види та канали емісії грошей (банківський, фондовий, валютний).</p> <p>7. Рівень монетизації економіки, взаємозв'язок з грошовим мультиплікатором і мультиплікатором інвестицій (ремонетизаційні та демонетизаційні процеси). Розвиток фінансово-кредитного сектору, банківської системи та інвестиційного ринку.</p>
8	<p>Тема 5. Грошовий обіг і фінансовий ринок – монетарна сфера державного</p> <p>1. Внутрішні та іноземні інвестиції. Фактори впливу на інвестиції. Мультиплікатор і акселератор інвестицій.</p> <p>2. Фондовий ринок і фондові індекси. Взаємозв'язок з ринком інвестицій та валютним ринком.</p> <p>3. Валютний курс (номінальний та реальний, плаваючий та фіксований). Фактори</p>

	<p>впливу на валютний курс. Взаємозв'язок із платіжним балансом.</p> <p>4. Платіжний, торговельний та розрахунковий баланс держави. Валютне регулювання: девальвація, ревальвація, золотовалютні резерви та їх структура, валютні інтервенції та ін.</p> <p>5. Співробітництво з міжнародними фінансово-кредитними організаціями: МВФ, Світовий банк, ЄБРР та ін.</p> <p>6. Причина та наслідки інфляції та дефляції. Антиінфляційна політика, суть інфляційного таргетування.</p>
9	<p>Тема 6. Монетарна політика центрального банку: цілі, види, інструменти, передатний механізм</p> <p>1. Поняття монетарної політики, її сутність та цілі.</p> <p>2. Види монетарної політики: експансія та рестрикція.</p> <p>3. Трансмісійний (передатний) механізм монетарної політики .</p> <p>4. Застосування інструментів монетарної політики, їх класифікація.</p>
10	<p>Тема 7. Державний бюджет і податкова система – фіскальна сфера державного регулювання економіки</p> <p>1. Зведений (консолідований), державний та місцеві бюджети. Бюджетна децентралізація.</p> <p>2. Структура доходної частини бюджету . Загальнодержавні та місцеві податки як інструмент державного регулювання. Особливості спрощеної системи оподаткування.</p> <p>3. Податкова ставка, податкове навантаження та крива Лаффера.</p>
11	<p>Тема 7. Державний бюджет і податкова система – фіскальна сфера державного регулювання економіки</p> <p>1. Структура видаткової частини бюджету. Бюджетний дефіцит і способи збалансування державного бюджету: класичний, кейнсіанський та інституціональний підходи.</p> <p>2. Державний борг (його структура) та валовий зовнішній борг: причини, наслідки та механізм управління.</p> <p>3. Взаємозв'язок між економічним зростанням, безробіттям та інфляцією</p>
12	<p>Тема 8. Фіскальна політика держави: цілі, види, інструменти, передатний механізм</p> <p>1. Поняття фіскальної політики, її сутність та цілі. Дискреційна та недискреційна (автоматична) фіскальна політика.</p> <p>2. Трансмісійний (передатний) механізм фіскальної політики.</p> <p>3. Застосування інструментів фіскальної політики, їх класифікація.</p>
13	<p>Тема 9. Взаємозв'язок і необхідність координації фіскальної та монетарної політики: інституціональний аспект. Ретроспектива становлення та розвитку фіскальної і монетарної політики в Україні</p> <p>1. Особливості взаємозв'язку (взаємодії) монетарної та фіскальної політики: суперечливість цілей.</p> <p>2. Координація монетарної та фіскальної політики: інституціональні аспекти.</p> <p>3. Становлення та розвиток фіскальної і монетарної політики в Україні: ретроспективний аналіз [8 основних етапів (1991- сьогодення) – поєднання різних видів «м'якої» та «жорсткої» політики].</p>
14	<p>Тема 10. Інституційне середовище макроекономічної політики. Вплив формальних і неформальних інституцій на розвиток національної економіки</p> <p>1. Поняття інституційного середовища. Вплив формальних і неформальних інституцій на розвиток національної економіки.</p> <p>2. Інститут підприємництва. Розвиток соціально відповідального та інноваційно активного мікро-, малого, середнього та великого бізнесу – як основи економічного розвитку.</p> <p>3. Застосування фінансово-кредитних важелів стимулювання розвитку малого бізнесу, бізнес-стартерів і стартапів (екосистеми стартапів).</p> <p>4. Інститут фінансових корпорацій. Взаємозв'язок розвитку підприємницького сектору</p>

	із розвитком фінансово-кредитного сектору та банківської системи. 5. Інститут громадянського суспільства. Вплив громадянського суспільства та правової системи на розвиток підприємницького сектору та національну безпеку.
15	Тема 10. Інституційне середовище макроекономічної політики. Вплив формальних і неформальних інституцій на розвиток національної економіки 1. Вплив НТП, інновацій та інформаційно-цифрових (діджитал) технологій, розвитку інфраструктури і стану довкілля (екологічної ситуації) на економіку. 2. Вплив культури, освіти і науки на розвиток економіки. 3. Вплив історичної пам'яті, звичаїв, традицій, релігії, ментальності та інших інституцій на розвиток економіки. Необхідність формування національного історичного метанаративу (гранд-нарративу). 4. Психологічні та емоційні детермінанти поведінки, формування бренда держави (значення бренд-менеджменту, брендбуку, кобрендинга, HR-менеджменту) і державний маркетинг. 5. Необхідність побудови інноваційної та соціально орієнтованої ринкової економіки. Поняття нооекономіки. 6. Сутність і особливості глобалізаційних процесів у світовій економіці.

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми (питання / завдання)
1	Тема 1. Суть, цілі, стратегія та види макроекономічної політики 1. Суть та особливості стратегування макроекономічної політики. 2. Мета та основні цілі макроекономічної політики. <ul style="list-style-type: none"> - економічне зростання (екстенсивне та інтенсивне); - зайнятість ресурсів; - стабільність національної грошової одиниці (стабільний рівень цін та валютно-курсова стабільність); - вирівнювання платіжного балансу; - макроекономічна стабільність і соціально-економічний розвиток; - підвищення добробуту людини. 3. Види макроекономічної політики. 4. Функції органів державного управління.
2	Тема 2. Макроекономічна політика крізь призму генезису економічної науки 1. Поняття еволюції та генезису економічної науки. 2. Основні ідеї (меседжі) різних економічних шкіл, теорій та концепцій. <ul style="list-style-type: none"> - Класична школа політекономії від часів А. Сміта, Д. Рікардо Ж-Б. Сея, Д. С. Мілля та ін. - Історична школа політекономії. - Марксистська економічна теорія. - Теорія та школи маржиналізму (Австрійська, Лозанська, Кембриджська, Американська, Стокгольмська). - Інституціональна теорія: ранній інституціоналізм. - Кейнсіанський напрямок в економічній теорії (Економічна теорія Д. М. Кейнса). - Некейнсіанська економічна концепція. - Посткейнсіанська економічна концепція. - Теорія підприємництва й інновацій Й. А. Шумпетера. - Інституціональна теорія: технологічний інституціоналізм. - Теорія ордолібералізму (конкурентного порядку). - Теорія дирижизму. - Теорія монетаризму М. Фрідмена.

	<ul style="list-style-type: none"> - Теорія економічного лібералізму Ф. Хайєка, Л. Мізеса. - Теорія раціональних очікувань. - Теорія економіки пропозиції. - Теорія неокласичного синтезу (П. Самуельсона). - Теорії економічного зростання (Р. Солоу та ін.). - Теорія неінституціоналізму (Р.Коуза, Д. Бюкенена, Г.Мюрдаля та ін.). - Нова інституціональна економічна теорія Д. Норта, Р. Фогеля. - Теорія поведінкової економіки (біхевіоризм). <p>3. Необхідність урахування основних ідей та теоретичних концепцій різних економічних шкіл при реалізації макроекономічної політики в Україні.</p> <p>4. Нобелівські лауреати з економіки.</p>
3	<p>Тема 3. СНР як нормативна база макроекономічного рахівництва та інструмент макроекономічного аналізу. Основні макроекономічні показники</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. СНР - міжнародний стандарт оцінки і розрахунку взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих макроекономічних показників. Поняття макроекономічного аналізу. 2. Основні макроекономічні показники та методи їх розрахунку. 3. Макросоціальні показники (індикатори). 4. Види, причини (класичний, кейнсіанський та інституціональний підходи) та наслідки безробіття, закон Оукена. Показники сфери зайнятості: рівень зайнятості, рівень безробіття. 5. Показники сфери цін: індекс споживчих цін (ІСЦ), індекс-дефлятор ВВП. <p>Тема 4. Функціонування економіки, макроекономічна та інституційна рівновага, циклічність розвитку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття загальної економічної рівноваги: модель Л. Вальраса, модель А. Маршалла, модель (діаграма) Ф. Еджуорта та оптимум В. Паретто, фіаско ринку та фіаско держави. 2. Сукупний попит і сукупна пропозиція: еластичність та фактори, що їх визначають 3. Моделі макроекономічної рівноваги: класичний, кейнсіанський, неокейнсіанський (модель Д. Хікса - Е. Хансена IS-LM), неокласичний та інституціональний підходи. 4. Інституційна рівновага в національній економіці. 5. Циклічність розвитку економіки: екстернальні та інтернальні теорії.
4	<p>Тема 5. Грошовий обіг і фінансовий ринок – монетарна сфера державного регулювання економіки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Грошова маса та її структура за агрегатами, рівень мультивалютності (доларизації) економіки. Рівняння Фішера та швидкість обігу грошей: класичний, кейнсіанський та інституціональний підходи. 2. Грошово-кредитний ринок і процентна ставка як ціна грошей. Попит на гроші та фактори, що його визначають. 3. Види та канали емісії грошей (банківський, фондовий, валютний). Процес формування пропозиції грошей. Депозитний, кредитний та грошовий мультиплікатор. 4. Рівень монетизації економіки, взаємозв'язок з грошовим мультиплікатором і мультиплікатором інвестицій (ремонетизаційні та демонетизаційні процеси). Розвиток фінансово-кредитного сектору, банківської системи та інвестиційного ринку. 5. Внутрішні та іноземні інвестиції. Фактори впливу на інвестиції. Мультиплікатор і акселератор інвестицій. 6. Валютний курс (номінальний та реальний, плаваючий та фіксований). Фактори впливу на валютний курс. Взаємозв'язок із платіжним балансом. 7. Платіжний, торговельний та розрахунковий баланс держави. Валютне регулювання: девальвація, ревальвація, золотовалютні резерви та їх структура, валютні інтервенції та ін. 8. Причина та наслідки інфляції та дефляції. Антиінфляційна політика, суть інфляційного таргетування.

5	<p>Тема 6. Монетарна політика центрального банку: цілі, види, інструменти, передатний механізм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та цілі монетарної політики. 2. Види монетарної політики: експансія та рестрикція. 3. Трансмісійний (передатний) механізм монетарної політики. 4. Інструменти монетарної політики, їх класифікація.
6	<p>Тема 7. Державний бюджет і податкова система – фіскальна сфера державного регулювання економіки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зведений, державний та місцеві бюджети. 2. Структура доходної частини бюджету. Загальнодержавні та місцеві податки як інструмент державного регулювання. Особливості спрощеної системи оподаткування. 3. Структура видаткової частини бюджету. Бюджетний дефіцит і способи збалансування державного бюджету: класичний, кейнсіанський та інституціональний підходи. 4. Державний борг (його структура) та валовий зовнішній борг: причини, наслідки та механізм управління. <p>Тема 8. Фіскальна політика держави: цілі, види, інструменти, передатний механізм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та цілі фіскальної політики. 2. Дискреційна та недискреційна (автоматична) фіскальна політика. 3. Трансмісійний (передатний) механізм фіскальної політики. 4. Інструменти фіскальної політики, їх класифікація.
7	<p>Тема 9. Взаємозв'язок і необхідність координації фіскальної та монетарної політики: інституціональний аспект. Ретроспектива становлення та розвитку фіскальної і монетарної політики в Україні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості взаємозв'язку (взаємодії) монетарної та фіскальної політики: суперечливість цілей. 2. Необхідність координації монетарної та фіскальної політики: інституціональні аспекти. 3. Становлення та розвиток фіскальної і монетарної політики в Україні: ретроспективний аналіз.
8	<p>Тема 10. Інституційне середовище макроекономічної політики. Вплив формальних і неформальних інституцій на розвиток національної економіки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття інституційного середовища. Вплив формальних і неформальних інституцій на розвиток національної економіки. 2. Необхідність побудови інноваційної та соціально орієнтованої ринкової економіки. Поняття нооекономіки. Особливості глобалізаційних процесів у світовій економіці. 3. Розвиток інституту підприємництва, соціально відповідального та інноваційно активного мікро-, малого, середнього та великого бізнесу – як основи економічного розвитку. Екосистема стартапів. 4. Інститут фінансових корпорацій. Взаємозв'язок розвитку підприємницького сектору із розвитком фінансово-кредитного сектору та банківської системи. 5. Інститут громадянського суспільства. Вплив громадянського суспільства та правової системи на розвиток підприємницького сектору та національну безпеку. 6. Вплив НТП, інновацій та інформаційно-цифрових (діджитал) технологій, розвитку інфраструктури і стану довкілля (екологічної ситуації) на економіку. 7. Вплив культури, освіти і науки на розвиток економіки. 8. Вплив історичної пам'яті, звичаїв, традицій, релігії, ментальності та інших інституцій на розвиток економіки. Необхідність формування національного історичного метанаративу. 9. Психологічні та емоційні детермінанти поведінки, формування бранда держави, національний маркетинг.

Завдання для самостійної роботи студентів

п/п	Назва теми	Завдання для самостійної роботи
1	Тема: Суть, цілі, стратегія та види макроекономічної політики, її вплив на сталий розвиток економіки.	Завдання: опрацювати питання щодо дискусій в економічній науці з приводу пропорцій поєднання ринкового механізму і державного регулювання та суперечності цілей і завдань макроекономічної політики в Україні, а також розглянути Стратегію сталого розвитку України – 2030.
2	Тема: Макроекономічна політика крізь призму генезису економічної науки.	Завдання: опрацювати питання щодо бачення макроекономічної політики в Україні крізь призму різних економічних шкіл, теорій, концепцій та еволюції економічної науки в цілому.
3	Тема: Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва та інструмент макроекономічного аналізу. Основні макроекономічні показники.	Завдання: опрацювати питання щодо систематизації, порівняння, оцінки взаємозв'язку (кореспонденції) між собою та динаміки основних макроекономічних та макросоціальних показників різних країн.
4	Тема: Функціонування економіки, макроекономічна та інституційна рівновага, циклічність розвитку.	Завдання: опрацювати питання щодо теоретичних засад механізму встановлення рівноваги в національній економіці з позиції сучасних економічних теорій, а також різних теорій що пояснюють причини циклічних коливань та видів ділових (економічних) циклів.
5	Тема: Грошовий обіг і фінансовий ринок – монетарна сфера державного регулювання економіки.	Завдання: опрацювати питання щодо основних показників які використовуються для характеристики сфери монетарного регулювання: грошова маса, ІСЦ, індекс-дефлятор, грошовий мультиплікатор, динаміка валютного курсу, золотовалютні резерви, динаміка процентних ставок, рівень монетизації економіки, динаміка фондових індексів, активи та капіталізація банківської системи, сальдо платіжного балансу та ін.
6	Тема: Монетарна політика центрального банку: цілі, види, інструменти, передатний механізм.	Завдання: опрацювати питання щодо особливостей монетарної політики в Україні та зарубіжних країнах, розглянути «Основні засади монетарної політики» та звіт НБУ з монетарної політики за останні 5 років.
7	Тема: Державний бюджет і податкова система – фіскальна сфера державного регулювання економіки.	Завдання: опрацювати питання щодо основних показників які використовуються для характеристики сфери фіскального регулювання: рівень, динаміку та структуру доходної (в т. ч. за рахунок різних видів податків) та видаткової частин бюджету, рівень дефіцитності бюджету, державний борг, валовий зовнішній борг та ін.
8	Тема: Фіскальна політика держави: цілі, види, інструменти, передатний механізм.	Завдання: опрацювати питання щодо особливостей фіскальної політики в Україні та зарубіжних країнах, розглянути Державний бюджету України та в цілому зведений бюджет (включно з місцевими бюджетами) за останні 5 років.
9	Тема: Взаємозв'язок та необхідність координації монетарної і фіскальної	Завдання: опрацювати питання щодо особливостей правових аспектів координації монетарної та фіскальної політики в Україні та зарубіжних країнах.

	політики: інституціональний аспект. Ретроспектива становлення та розвитку фіскальної і монетарної політики в Україні.	
10	Тема: Інституційне середовище макроекономічної політики. Вплив формальних і неформальних інституцій на розвиток національної економіки.	Завдання: опрацювати питання щодо теоретичних засад інноваційної моделі розвитку та особливостей соціально орієнтованої ринкової економіки зарубіжних країн, а також впливу таких неформальних інституцій, як: звичаї, традиції, міфи, догми, упередження, стереотипи, ідеї, ідеології, цінності, мораль, світогляд, особливості виховання, розвиток мистецтва, соціальні та історичні умови та ін.

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ)

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні аспекти» включає виконання двох індивідуальних завдань, а саме:

1. Одне наукове повідомлення або аналітичний виступ, обравши його тему із запропонованих завдань для самостійної роботи студентів (обсяг – 6-8 сторінок друкованого тексту формату А4 з полями 2 * 2 * 2 * 2 см, шрифт Times New Roman, 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25 см).

2. Обґрунтовану відповідь у формі презентації на одне із запитань дискусійного характеру (обсяг – 5-10 слайдів).

Дедлайн для виконання ІНДЗ – 15 травня 2026 року.

Представлення результатів виконання індивідуальних завдань – під час практичних занять. За кожне ІНДЗ, в якому викладено обґрунтовану думку, здобувач може отримати 5 балів. Кількість балів, в яку оцінено виконання дослідницького завдання, може бути зменшена за наступні недоліки: неповна відповідь, порушення логіки викладу матеріалу, недостатня аргументація, обмежене використання довідкових джерел, недбале оформлення.

За виконання двох ІНДЗ без очевидних недоліків здобувач може отримати 10 балів. Кількість балів, в яку оцінено виконання ІНДЗ, може бути зменшена за недотримання методичних вказівок щодо змістовних і формальних вимог.

Методи навчання:

Методи формування професійної компетентності:

- вербальні методи (лекція, пояснення, розповідь, консультація);
- наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали тощо);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, законодавчо-нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебіари тощо);
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи формування практичних умінь і навичок:

- вербальні методи (дискусія);
- практичні методи (практичні роботи);
- наочні методи (розробка та захист презентацій);
- виконання практичних завдань з переліку завдань для самостійної роботи студентів;
- аналіз нормативних документів;

- кейс-метод.

Система контролю та оцінювання

Методи поточного контролю:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- презентація і захист результатів виконаних завдань і досліджень;
- аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті;
- розв'язування практичних ситуацій;

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння роботи порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати під час навчальних занять за кожен модуль (опитування, тестування, розв'язання задач), виконання завдань для самостійної роботи – 5 балів. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за кожен модуль. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 20; 2 модуль – 30; ІНДЗ – 10; (разом – 60 балів).

Загальна (максимальна) кількість балів, яку студент може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання з дисципліни, 5 тестових завдань і одне практичне завдання з пройденого матеріалу. У 40 балів, що можливо отримати на екзамені входить: 2 теоретичних питання (по 10 балів відповідно), 5 тестів по 2 бали (сумарно 10) та практичне завдання (10 балів). У випадку не повної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню. Практичне завдання оцінюється таким чином: 10 балів – за повністю вирішене практичне завдання; 6 – за правильно вказані методику, формули та хід вирішення завдання, однак не виконане в повному обсязі; 3 – за правильний хід вирішення завдання, однак неправильне розв'язання. В іншому випадку практична ситуація оцінюється в 0 балів. У випадку отримання менше 50 балів за результатами поточного та підсумкового контролю, здобувач вищої освіти обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Якщо здобувач вищої освіти набрав менше 35 балів, він не допускається до складання екзамену.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок,

тверджень. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів	
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2						ІНДЗ	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	10		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання)

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Вміння
5 (відмінно) A (90 – 100)	Здобувач вищої освіти: – має всебічні і глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни; – засвоїв знання щодо теоретичних засад фіскальної і монетарної політики, їх взаємозв'язку та макроекономічних й інституційних аспектів; – глибоко розуміє основну літературу та сучасні публікації з проблем фіскальної та монетарної політики.	Здобувач вищої освіти: – вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою; – вміє використовувати додаткову літературу, грамотно викладати програмний матеріал; – дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання; – демонструє навички творчого мислення.
4 (дуже добре) B (80-89)	– показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності;	– успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без суттєвих зауважень; – вміє використовувати на

	<ul style="list-style-type: none"> – опрацював основну літературу, ознайомився з додатковою літературою, рекомендовану програмою. 	<p>практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.</p>
4 (добре) С (70-79)	<ul style="list-style-type: none"> – показав достатні знання навчального матеріалу за програмою курсу, має здатність до їхнього поглиблення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; – опрацював основну літературу, рекомендовану програмою. 	<ul style="list-style-type: none"> – вдало виконав передбачені програмою практичні завдання без критичних зауважень; – здатний використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
3 (задовільно) D (60-69)	<ul style="list-style-type: none"> – має достатні знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю; – ознайомився з основною літературою, рекомендовану програмою. 	<ul style="list-style-type: none"> – виконав практичні завдання в межах програмних вимог; – допускає неточності при розв'язанні тестів, виконанні практичних завдань. – не в повній мірі здатний пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.
3 (задовільно) E (50-59)	<ul style="list-style-type: none"> – має знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє подальше навчання; – ознайомився з основною літературою, рекомендовану програмою. 	<ul style="list-style-type: none"> – виконав практичні завдання в межах програмних вимог; – допускає упущення, неточності та помилки при розв'язанні тестів, виконанні практичних завдань. – не може пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.
2 (незадовільно) з можливістю перескладання FX (35-49)	<ul style="list-style-type: none"> – не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає грубі помилки у відповідях; – має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки. 	<ul style="list-style-type: none"> – допускає принципові помилки під час вирішення передбачених програмою практичних завдань; – показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.
2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом F (1-34)	<ul style="list-style-type: none"> – не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає неприпустимі помилки у відповідях; – має рівень знань, який не дозволяє самостійно оволодіти програмним матеріалом та вимагає додаткового прослуховування дисципліни. 	<ul style="list-style-type: none"> – не вміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання; – не вміє орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю

1. Поняття, суть, функції та стратегія макроекономічної політики.
2. Мета, основні цілі та завдання макроекономічної політики.

3. Види макроекономічної політики: фіскальна, монетарна, соціальна (політика регулювання доходів), зовнішньо-економічна (протекціонізм, фрітредерство), валютна як складова монетарної, антиінфляційна, антимонопольна, інвестиційна, інституціональна та ін.
4. Органи державного управління.
3. Поняття еволюції та генезису економічної науки.
4. Основні ідеї різних економічних шкіл та теорій. Взаємозв'язок економічної теорії та економічної політики.
5. Необхідність урахування основних ідей та теоретичних концепцій різних економічних шкіл при реалізації макроекономічної політики в Україні.
6. Нобелівські лауреати з економіки.
7. Поняття макроекономічного аналізу. СНР - міжнародний стандарт оцінки і розрахунку взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих макроекономічних показників.
8. Основні макроекономічні показники та методи їх розрахунку: ВВП, ВВП на душу населення, ВВП на основі ПКС, ВНП, ВНД, ВННД, ЧВП, НД, ОД, ДКВ, ЧЕД (Д. Тобіна та У. Нордхауза) та ін.
9. Макросоціальні показники (індикатори): ІЛР, середній рівень з/п, рівень соціальних гарантій, прожитковий мінімум, модель Лоренца, функціональний та особистий розподіл НД, коефіцієнт Джині та ін.
10. Показники сфери зайнятості: рівень зайнятості, рівень безробіття. Види, причини (класичний, кейнсіанський та інституціональний підходи) та наслідки безробіття, закон Оукена.
11. Показники сфери цін: індекси Ласпейраса, Пааше та Фішера, індекс споживчих цін (ІСЦ), індекс-дефлятор ВВП.
12. Макроекономічна модель кругопотоку та концепції загальної економічної рівноваги: модель Л. Вальраса, модель А. Маршалла, модель (діаграма) Ф. Еджуорта та оптимум В. Паретто, фіаско ринку та фіаско держави.
13. Сукупний попит і сукупна пропозиція: еластичність та фактори, що їх визначають
14. Моделі макроекономічної рівноваги: класичний, кейнсіанський, некейнсіанський (модель Д. Хікса - Е. Хансена IS-LM), неокласичний та інституціональний підходи.
15. Інституційна рівновага в національній економіці.
16. Циклічність розвитку економіки: екстернальні та інтернальні теорії. Економічні (ділові) цикли Д. Кітчина, К. Жюгляра, С. Кузнеця, М. Кондратьєва та ін.
17. Суб'єкти грошових відносин та модель грошового обороту.
18. Грошова маса та її структура за агрегатами, рівень мультивалютності (доларизації) економіки.
19. Грошова система, її еволюція та види.
20. Рівняння Фішера та швидкість обігу грошей: класичний, кейнсіанський та інституціональний підходи.
21. Грошово-кредитний ринок і процентна ставка як ціна грошей. Попит на гроші та фактори, що його визначають.
22. Процес формування пропозиції грошей. Депозитний, кредитний та грошовий мультиплікатор. Види та канали емісії грошей (банківський, фондовий, валютний).
23. Рівень монетизації економіки, взаємозв'язок з грошовим мультиплікатором і мультиплікатором інвестицій (ремонетизаційні та демонетизаційні процеси). Розвиток фінансово-кредитного сектору, банківської системи та інвестиційного ринку.
24. Внутрішні та іноземні інвестиції. Фактори впливу на інвестиції. Мультиплікатор і акселератор інвестицій.
25. Фондовий ринок і фондові індекси. Взаємозв'язок з ринком інвестицій та валютним ринком.

26. Валютний курс (номінальний та реальний, плаваючий та фіксований). Фактори впливу на валютний курс. Взаємозв'язок із платіжним балансом.
27. Платіжний, торговельний та розрахунковий баланс держави. Валютне регулювання: девальвація, ревальвація, золотовалютні резерви та їх структура, валютні інтервенції та ін.
28. Співробітництво з міжнародними фінансово-кредитними організаціями: МВФ, Світовий банк, ЄБРР та ін.
29. Причина та наслідки інфляції та дефляції. Антиінфляційна політика, суть інфляційного таргетування.
30. Поняття монетарної політики, її сутність та цілі.
31. Види монетарної політики: експансія та рестрикція.
32. Трансмісійний (передатний) механізм монетарної політики .
33. Застосування інструментів монетарної політики, їх класифікація.
34. Зведений (консолідований), державний та місцеві бюджети. Бюджетна децентралізація.
35. Структура доходної частини бюджету . Загальнодержавні та місцеві податки як інструмент державного регулювання. Особливості спрощеної системи оподаткування.
36. Податкова ставка, податкове навантаження та крива Лаффера.
37. Структура видаткової частини бюджету. Бюджетний дефіцит і способи збалансування державного бюджету: класичний, кейнсіанський та інституціональний підходи.
38. Державний борг (його структура) та валовий зовнішній борг: причини, наслідки та механізм управління.
39. Взаємозв'язок між економічним зростанням, безробіттям та інфляцією.
40. Поняття фіскальної політики, її сутність та цілі. Дискреційна та недискреційна (автоматична) фіскальна політика.
41. Трансмісійний (передатний) механізм фіскальної політики.
42. Застосування інструментів фіскальної політики, їх класифікація.
43. Особливості взаємозв'язку (взаємодії) монетарної та фіскальної політики: суперечливість цілей.
44. Координація монетарної та фіскальної політики: інституціональні аспекти.
45. Становлення та розвиток фіскальної і монетарної політики в Україні: ретроспективний аналіз [8 основних етапів (1991- сьогодення) – поєднання різних видів «м'якої» та «жорсткої» політики].
46. Поняття інституційного середовища. Вплив формальних і неформальних інституцій на розвиток національної економіки.
47. Інститут підприємництва. Розвиток соціально відповідального та інноваційно активного мікро-, малого, середнього та великого бізнесу – як основи економічного розвитку.
48. Застосування фінансово-кредитних важелів стимулювання розвитку малого бізнесу, бізнес-стартерів і стартапів (екосистеми стартапів).
49. Інститут фінансових корпорацій. Взаємозв'язок розвитку підприємницького сектору із розвитком фінансово-кредитного сектору та банківської системи.
50. Інститут громадянського суспільства. Вплив громадянського суспільства та правової системи на розвиток підприємницького сектору та національну безпеку.
51. Вплив НТП, інновацій та інформаційно-цифрових (діджитал) технологій, розвитку інфраструктури і стану довкілля (екологічної ситуації) на економіку.
52. Вплив культури, освіти і науки на розвиток економіки.
53. Вплив історичної пам'яті, звичаїв, традицій, релігії, ментальності та інших інституцій на розвиток економіки. Необхідність формування національного історичного метанаративу (гранд-нарративу).

54. Психологічні та емоційні детермінанти поведінки, формування бренда держави (значення бренд-менеджменту, брендбуку, кобрендинга, HR-менеджменту) і державний маркетинг.
55. Необхідність побудови інноваційної та соціально орієнтованої ринкової економіки. Поняття нооекономіки.
56. Сутність і особливості глобалізаційних процесів у світовій економіці.

Зарахування результатів неформальної освіти

У ЗВО діє Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>).

Згідно з ним здобувачам можуть бути зараховані результати неформальної освіти з проблем, які відповідають тематиці дисципліни «Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні аспекти».

Рекомендована література

Основна

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка. Навч. посібник. Київ: Знання. 2010. 550 с.
2. Даниленко А.І. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика України: проблеми та шляхи посилення взаємозв'язку. Монографія за ред. А.І. Даниленко. НАН України. 2010. 456 с.
3. Колесніченко І. М., Литвиненко А. В.. Інституціональна економіка: навчальний посібник: за ред. І. М. Колесніченко. Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2015. 236 с.
4. Малий І.Й., Радіонова І.Ф., Куценко Т.Ф., Федірко Н.В. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. Київ. КНЕУ. 2017. 200 с.
5. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / пер. з англ. Київ: Основи, 2000. 198 с.
6. Панчишин С.М., Островерх П.І., Грабинська І.В. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник за ред. С. Панчишина, П. Островерха. Львів: Априорі. 2020. 648 с.
7. Радіонова І.Ф., Усик В.І. Макроекономічний аналіз національної економіки: Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома. 2015. 304 с.
8. Ткач А. А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія : навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури. 2007. 304 с.
9. Ткач Є.В., Нікіфоров П.О. Фіскальна та монетарна політика: макроекономічний аналіз та інституційне середовище : навч. посібник. Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т. 2022. 240 с.
10. Ткач Є. В. Проблеми фіскальної та монетарної політики. Управління фінансами: мікро- і макрорівень. Фінанси, банківська справа та страхування. Корпоративні фінанси та фінансове посередництво : підручник для магістрів / за ред. проф. П.О. Нікіфорова, доц. Н.А. Бак. Чернівці. Черн. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2021. С. 293-355.
11. Ткач Є. В. Координація фіскальної та монетарної політики в Україні: інституціональний вимір проблем та перспектив Фіскальна та монетарна політика економічного розвитку України : монографія: за заг. ред. П.О. Нікіфорова, І.Я. Ткачук. Чернівці: Чернівецьк. Черн. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2020. С. 227-240.
12. Чугунов І.Я. Канева Т.В., Пасічний М.Д. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки : монографія : за ред. І.Я. Чугунова. Київ. Глобус-Пресс. 2018. 350 с.

13. Чухно А. А. Юхименко П. І., Леоненко П. М. Інституціонально-інформаційна економіка : підручник: за заг. ред. А. А. Чухно. Київ. Знання. 2010. 687 с.

Додаткова

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 21 черв. 2001 р. № 2542-III.
2. Дзюблюк О. В. Грошово-кредитне регулювання у механізмі забезпечення макроекономічної стабілізації і ефективності функціонування банківської системи України: монографія: О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Ю. М. Балянт, Г. Р. Галіцейська, Г. М. Забчук, О. О. Іващук, Р. В. Левченко, О. Л. Малахова, З. К. Сороківська, Г. М. Марковецька, Л. М. Прийдун, В. Я. Рудан, О. В. Метлушко, Л. О. Матлага ТНЕУ. 2014. 530 с.
3. Глуценко С.В. Монетарна політика: теоретико-методологічні аспекти: навч. Посібник. Київ. НаУКМА. 2017. 263 с.
4. Говорушко Т.А. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Підручник за ред.. Львів: Магнолія. 2015. 224 с.
5. Запухляк В.М. Інституційний механізм сталого розвитку України в умовах відкритої економіки: монографія: за заг. ред. Запухляка В.М. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 248 с.
6. Куценко Т. Ф. Бюджетно-податкова політика: Навч. посіб. Київ. КНЕУ. 2005. 508 с.
7. Макроекономічна картина світу: навчальний посібник: укл. П. О. Нікіфоров, Є. В. Ткач, С. В. Ткач, Р. І. Грешко. Чернівці. Черн. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2012. 172 с.
8. Ткач Є. В. Особливості інституційного середовища й інституційних змін при існуванні їхнього взаємозв'язку з економічною політикою. *Таврійський науковий вісник. Серія Економіка*. 2024. Вип. 22. С. 87-95.
9. Ткач Є.В. Взаємозв'язок і синергія розвитку підприємництва та культури в сучасних умовах. *Вісник економіки. Західноукраїнський національний університет*. 2025. № 2.
10. Ткач Є.В., Ткач С.В. Взаємозв'язок монетарної та фіскальної політики в макроекономічних умовах України: ретроспективний аспект. № 1 (266). *Вісник Хмельницького національного університету. Хмельницький*. 2019. С. 87-95.
11. Ткач Є.В., Ткач С.В. Макроекономічна політика крізь призму генезису економічної науки. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (20 березня 2018р.)*, м. Чернівці: Чернівецький нац.ун-т. С. 55-58
12. Ткач Є. В. Особливості взаємозв'язку монетарної та фіскальної політики в макроекономічних умовах України. Сучасні тенденції інституціональних трансформацій фінансової системи України : кол. монографія / за заг. ред. П.О. Нікіфорова. Чернівці, 2018. С. 227-248.
13. Нікіфоров П. О., Ткач Є. В., Режим прямого таргетування інфляції у монетарній політиці нбу: досвід застосування та оцінки. *Науковий вісник Чернівецького університету : Економіка: зб. наук. праць*. 2022. Вип. 835. С. 40-47.
14. Ткач Є. В., Нікіфоров П. О., Економічна теорія та економічна політика: взаємодія в сучасних умовах України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 42.
15. Ткач Є.В., Стратегування економічної політики та формування економіки для людини (нооекономіки) *Економіка і регіон*. 2024. № 1 (92). С. 60–68.
16. Ткач Є.В., Вплив неформальних інституцій на морально-психологічний і емоційний стан суспільства (необхідність його урахування при реалізації економічної політики). *Ефективна економіка*. 2024. № 4. С. 1–22.
17. Ткач Є.В., Економічна політика: теоретичні засади, особливості та узгодженість з іншими видами політики. *Інфраструктура ринку*. 2024. вип. 77. С. 20–27.

18. Ткач Є.В., Необхідність формування національних історичних наративів й їхній взаємозв'язок з економічною політикою. *Науковий вісник Чернівецького університету імені Юрія Федьковича. Історія*. 2024. № 1. с. 87-95.
19. Ткач Є.В., Необхідність урахування впливу інституційного середовища на розвиток підприємницького сектору при реалізації економічної політики. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції (18 квітня 2024 р.)*. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2024. 440 с. С. 407-410.
20. Ткач Є.В., Державна (економічна) політика у сфері маркетингу і брендингу: необхідність активізації. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Потенціал сталого розвитку в умовах сучасних регіональних та глобальних викликів» (29-31 травня 2024). м. Чернівці (Україна) – м. Сучава (Румунія)*. 2024. С. 119-121.
21. Ткач Є.В. Зміна ментальності (мислення) та моделі поведінки, як чинник розвитку екосистеми стартапів. *Зовнішні та внутрішні аспекти фінансової безпеки України: виклики та перспективи: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (25 травня 2023 р.)*. Київ: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2023. С. 67-69.
22. Податковий кодекс України : Закон України 2 груд. 2010 року № 2755-VI.
23. Про Національний банк України : закон України від 20.05. 1999 р. № 679-XIV, зі змінами
24. Про національну безпеку України : закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII
25. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III зі змінами
26. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII зі змінами
27. Ткач Є. В., Ткач С. В., Соціально відповідальний та інноваційно активний власний мікро-, малий та середній бізнес як основа економічного розвитку. *Науковий вісник Чернівецького університету : Економіка: зб. наук. праць*. Чернівці : Чернівецький національний університет. 2021. Вип. 830. С. 10-18.
28. Ткач Є.В., Ткач С.В. Історія Київської Русі-України та розвиток національної економіки в сучасних умовах: формування брэнда успішної країни. *Науково-виробничий журнал. Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво*. 2020. № 3 (114). С. 6-13.
29. Ткач Є.В., Українець І.З. Фінансування стартапів та бізнес-стартерів. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (12 травня 2022 р.)*. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. С. 315-318.
30. Ткач Є.В., Нікіфоров П.С. Вплив банків з іноземним капіталом на фінансову безпеку України. *Міжнародна наукова інтернет-конференція Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (м. Тернопіль Україна – м. Перевоийськ, Польща), 6-7 березня. 2023*. 127 с.
31. Ткач Є.В., Банарик В.О. Вплив історії (історичної пам'яті) як соціального капіталу і нематеріального активу на розвиток економіки. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (27 квітня 2023 р.)*. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т. 2023. С. 221-224.

Посилання на інформаційні ресурси

1. Аналітика: Міжнародний центр перспективних досліджень: *веб-сайт*. URL: <http://icps.com.ua/>
2. Дані та аналітика : Міністерство фінансів України : *веб-сайт*. URL: <https://mof.gov.ua/uk>

3. Законодавство України : Верховна рада України : *веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
4. Звітність : Державна казначейська служба України : *веб-сайт*. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>
5. Статистика : Національний банк України : *веб-сайт*. URL: <https://bank.gov.ua/>
6. Статистична інформація : Державна служба статистики України : *веб-сайт*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Bureau of Economic Analysis. URL: <https://www.bea.gov/>.
8. Government Finance Statistics / International Monetary Fund. URL: <https://data.imf.org/?sk=89418059-d5c0-4330-8c41-dbc2d8f90f46&sid=1435762628665>.
9. OECD. (2020). Revenue Statistics 2020. Paris: OECD Publishing, 2020. URL: doi.org/10.1787/8625f8e5-en
10. Opencorporates.com. URL: <https://opencorporates.com/>.
11. Open budget : Державний веб-портал бюджету для громадян. URL : <https://openbudget.gov.ua/>
12. UN Comtrade Database / United Nations. URL: <https://comtrade.un.org/>
13. World Development Indicators. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики академічної доброчесності студентами при вивченні навчальної дисципліни «Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні аспекти» регламентується такими нормативними документами:

1. Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/lnojdab4/pravyla-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>
2. Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://www.chnu.edu.ua/media/f5eleobm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf
3. Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetsko-ho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

Згідно з ними здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, у тому числі засобами штучного інтелекту, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.